

Gi rom for lesing!

Status april 2006

Gi rom for lesing!

Strategi for stimulering av leselyst og leseferdighet 2003-2007

Status april 2006

Strategien skal bidra til å

- ***styrke leseferdighet og motivasjon for lesing hos barn og unge***
- ***styrke lærernes kompetanse i leseopplæring, litteraturformidling og bruk av skolebibliotek***
- ***øke bevisstheten om lesing som grunnlag for annen læring, kulturell kompetanse, livskvalitet, deltakelse i arbeidslivet og et demokratisk samfunn***

Innhold

Innledning	5
Evaluering av Gi rom for lesing.....	6
Status 2005.....	9
Tiltak for å styrke leseferdighet for lesing hos barn og unge	9
1. Skolens arbeid med leseopplæring, lesestimulering og bruk av skolebiblioteket.....	9
2. Eleven som leseforsker.....	10
3. Leseformidlingsprosjekter nasjonalt og lokalt	10
4. Ungdommens kritikerpris	11
5. Ibsen-året 2006	11
6. Ny litteratur inn i klasserommet.....	11
7. Lesestrategier i videregående opplæring.....	12
8. Litteraturformidling som tilbud på kulturskolene	12
9. Bibliotek tjenester på Internett	12
Tiltak for å styrke lærernes kompetanse i leseopplæring, litteraturformidling og bruk av skolebiblioteket	13
10. Tilbud om videre- og etterutdanning for lærere og førskolelærere	13
11. Studietilbud informasjonskompetanse	14
12. Lærerstuderenter møter elever i arbeid med lesestimulering og skolebibliotek.....	14
13. Heve kompetansen hos lærerstuderenter i bruk av skolebiblioteket.....	14
14. Nasjonale og lokale nettverk for lesing, leselyst og skolebibliotek	15
15. Samarbeid mellom skolebibliotek og folke- og fylkesbibliotek	15
16. Regionale konferanser	16
17. Internasjonal skolebibliotekkonferanse i Oslo i 2005	16
Tiltak for å øke bevisstheten om lesing	17
18. Språkutvikling og språkvansker hos barn og unge	17
19. Boktras - tilgang til variert litteratur i barnehagene	17
20. Stimulere til økt foreldredeltakelse	18
21. Leseravner.....	18
22. Verdens bokdag	18
23. Styrke kommunikasjonen om lesing og leselyst	19
24. Nasjonal konferanse om lesing	20
Tiltak for kvalitetssikring.....	20
25. Perlejakten	20
26. Landsomfattende skolebibliotekundersøkelse.....	20
27. PISA og PIRLS – deltakelse	21
28. Videreføre kartlegging av leseferdighet	21
29. Forskning på forskjeller mellom gutter og jenters lesing.....	21
30. Undersøke elevenes holdning til lesing og hvordan lesetiltak påvirker holdningene	22
31. Evaluering av Gi rom for lesing!	22
Oppsummering.....	23

Innledning

Utdanningsdirektoratet har ansvaret for å følge opp tiltaks- og strategiplanen *Gi rom for lesing! Strategi for stimulering av leselyst og leseferdighet 2003-2007*. Planen ble revidert i april 2005 og er i 2006 inne i det fjerde gjennomføringsåret.

Strategiplanen *Gi rom for lesing!* er fulgt opp i 2005 og 2006 med et mangfold av tiltak i skoler over hele landet for å styrke leseferdighet, fremme lesestimulering og bruk av skolebibliotek. Sammenhengen med Den kulturelle skolesekken har vært tydelig. I oppfølgingen er det lagt vekt på sammenhengen med Kunnskapsløftet både når det gjelder nye læreplaner, grunnleggende ferdigheter og kompetanseutvikling i grunnopplæringen.

Høgskoler og kompetansesentra har gjennomført etter- og videreutdanning og utviklet tilbud i lærerutdanningen. Nettverksbygging mellom høgskoler og universitet har stått sentralt. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning ved høgskolen i Stavanger (Lesesenteret) har hatt ansvar for flere av tiltakene. Utdanningsdirektoratet har samarbeidet med utvalgte eksterne aktører om landsdekkende tiltak for elevene.

Løpende følgeevaluering av planen ble igangsatt i desember 2004. Delrapport 2 konkluderer med at planen har bidratt til å bedre leseferdighet, økt leselyst og mer lesing hos elevene. Både i og utenfor skolen er det skapt entusiasme og engasjement for lesing. Tiltak rettet mot system og planarbeid har økt, men hovedutfordringen framover vil være å styrke dette for å sikre at utviklingen ikke stagnerer. Det er fortsatt grunn til å rette oppmerksomheten mot gutter og lesing og å få med videregående opplæring i større grad.

Denne rapporten viser dagens status på tiltakene i kapittel 5 i den reviderte utgaven av *Gi rom for lesing! 2005*. I tillegg er det laget en oversikt som viser om tiltak er avsluttet, revidert eller Videreføres.

Mer informasjon om planen og lenker til aktuelle nettsteder og dokumenter ligger på skolenettet.no/lesing. Nettstedet blir oppdatert kontinuerlig.

Utdanningsdirektoratet, mai 2006

Petter Skarheim
direktør

Evaluering av Gi rom for lesing

Kort sammendrag av delrapport 2 fra SINTEF IFIM

Hovedkonklusjonene i rapporten *Leselyst; Helt uten smak av tran?* som ble offentliggjort i april 2006 er at *Gi rom for lesing!* (GRFL!) er på rett vei og har bidratt til oppmerksomhet, engasjement, entusiasme og fokus på lesing i skolen og utenfor skolen. GRFL! er på vei til å "bli hele skolens ansvar". Tiltaksfloraen har økt, og det er god spredning mht type aktivitet. Helhetstenkning og kreativitet har skapt nye former for samarbeid og tiltakskjeder, aktørmangfold og heterogene aktørnettverk. Planen har bidratt til bedre leseferdighet, økt leselyst og mer lesing hos elevene.

Funnene som presenteres bygger på kildemateriale fra

- Breddeundersøkelse til skoler som har søkt om og fått økonomisk støtte til egne tiltak/prosjekter
- Intervjuer med sentrale aktører
- Deltakende observasjon i ulike fora
- Dokumentstudier

I delrapport 1 fra evalueringen ble overordnede tiltak i strategiplanen kategorisert i forhold til "lesingens tre ansikter": *ferdighet, redskap og kulturell aktivitet*. Denne typologiseringen videreføres i delrapport 2 som gir et bilde av planens profil og sammensetning på operativt nivå. Rapporten gjennomgår ulike former for tiltak som er gjennomført i og av skoler, og setter fokus på organisering og gjennomføring, målgrupper og forankring hos ulike aktører.

Planen har bidratt til å generere oppmerksomhet og skape aktivitet rundt leseopplæring og stimulering av leselyst. Mange allerede igangsatte tiltak er videreført, og en rekke nyskapende aktiviteter er kommet til innenfor rammene av planen. Det er en klar tendens til at deltakerskoler også har vært aktive på lesefeltet i forkant av GRFL! De gode skolene er blitt bedre, men mange nye skoler deltar. Strategiplanen har bidratt positivt til å formalisere helheten rundt lesearbeidet blant mange ulike aktører. Arbeid med lesing er i stor grad solid forankret hos skoleledelsen. Forankringen og engasjementet hos skoleeier er derimot fortsatt varierende, selv om en rekke skoleeiere arbeider mer helhetlig og planmessig med lesing enn tidligere. Fylkesmannens bidrag er viktig mht til lokal utforming av arbeidet med GRFL!

Arbeidet med lesing er i stor grad fremdeles forankret hos ildsjeler, selv om flere aktører på skolene involveres i arbeidet nå enn tidligere. GRFL! har bidratt til at tusen blomster nå blomstrer. Det er oppnådd en brukbar balanse mellom "lesingens tre ansikter" og planen har et bredt nedslagfelt mht målgrupper. En betydelig grad av aktivitet fokuserer på forberedende lesetrening og overgangen mellom barnehage og skole. Tiltaksvolumet har vært størst i grunnskolen, særlig i barneskolen. Deltakelsen er noe lavere på ungdomstrinnet, mens den er betydelig lavere i videregående opplæring. Lærlinger er en forsømt målgruppe.

Målgrupper og gjennomførte tiltak

Målet for GRFL! om bred satsing er nådd. Fokus er bevisst rettet mot brede elevgrupper og generell lesestimulering. Spesiell satsing på noen målgrupper peker seg likevel ut. GRFL! har bidratt til betydelig økt bevissthet og større tiltaksmangfold når det gjelder Gutter og lesing. Men behovet for flere, bedre og varierte tiltak for denne målgruppen er fremdeles stort.

Elever med lese- og skrivevansker er en viktig målgruppe for det lokale arbeidet med planen. En betydelig andel skoler har styrket allerede eksisterende tiltak på området gjennom GRFL! Når det gjelder målgruppen minoritetsspråklige elever ser derimot ikke satsingen ut til å ha vært stor. Foreldre er en viktig, men vanskelig målgruppe å nå frem til. Tiltakene er i stor grad preget av å være informasjon til foreldre, mens foreldredeltakelse i planlegging og gjennomføring av tiltak er liten.

Tiltak før og etter GRFL!

Antall tiltak har økt til tre ganger så mange som før planen ble satt i verk, og tiltak mot spesielle grupper har økt betydelig. Mens forholdsmessig andel tiltak rettet direkte mot elever har sunket, har tiltak rettet mot system og rammebetingelser en klar økning.

Noen resultater fra breddeundersøkelsen

- 55% av skolene mener at GRFL! i stor grad har bidratt til å styrke faglærernes kompetanse
- 43% av skolene mener at GRFL! i stor grad har bidratt til økt integrering av leseinnsatsen også i andre fag enn norsk
- 58% av skolene mener at GRFL! i stor grad har bidratt til sterkere involvering av skolebiblioteket i lesearbeidet ved skolen
- 33% av skolene mener at GRFL! i stor grad har bidratt til tettere samarbeid med andre skoler
- 38% av skolene har fått en plan for lesing som en følge av arbeidet med GRFL!
- 16% av skolene har skoleeier som har utarbeidet en plan for lesing i forbindelse med GRFL!-satsingen
- 51% av skolene svarer at skoleeier ikke har en plan for lesing i forbindelse med GRFL!-satsingen
- 73% av skolene vurderer at deltakelsen i GRFL! i stor grad har styrket involverte elevers leseferdigheter
- 76% av skolene vurderer at deltakelsen i GRFL! i stor grad har styrket involverte elevers leselyst
- 52% av skolene vurderer at deltakelsen i GRFL! i stor grad har bidratt til økt utlånsaktivitet ved skolebiblioteket
- 16% av skolene har helt nye tiltak rettet spesielt mot gutter
- 26% av skolene har styrket pågående tiltak mot gutter gjennom GRFL!
- 67% av tiltakene rettet mot gutter skal bedre rammene eller motivasjonen for lesing

Konklusjoner og utfordringer i det videre arbeidet

Det viktigste resultatet av GRFL! er betydelig økt aktivitet på sentrale delområder. Skolene mener at GRFL! har gitt positive resultater både når det gjelder leseferdighet og leselyst blant elevene. På lang sikt er det avgjørende at aktivitets- og bevissthetsnivået opprettholdes på et høyere nivå enn da planen trådte i kraft, og at dette blir en del av skolens normale hverdag. I delrapporten pekes det på en rekke utfordringer for det videre arbeidet med strategiplanen:

- Hvordan kan entusiasme opprettholdes og gjenskapes?
- Hvordan skal arbeidet med lesing bli hele skolens ansvar og ikke være avhengig av ildsjeler?
- Systematisk fokus på spredningsarbeid og kunnskapsdeling på den enkelte skole og mellom skoler
- Økt fokus på gutter og lesing. Hvordan finne tiltak for målgruppen gutter som ikke styrker tradisjonelle forestillinger om kjønnsforskjeller?
- Økt fokus på foreldre som aktør i barns leseutvikling. Finne nye måter å involvere denne gruppen på
- Lærlinger og lesing. Finne arenaer for å nå denne målgruppen
- Fokus på å nå ungdom på andre arenaer enn i skolen

- Forankring på systemnivå. Skoleeiers rolle som initiativtaker, pådriver og koordinator, og ansvar for lokal erfaringsutveksling. Hvordan skape ringvirkninger?
- Ivaretagelse av det skoleovergripende arbeidet i to-nivåkommuner
- Skoleeiers rolle og ansvar i nettverksbygging rundt skolenes arbeid med lesing som inkluderer høgskolene og andre kompetansemiljøer som aktive utviklingsagenter
- Høgskolenes rolle som pådriver og støttespiller i utviklingsprosjekter
- Spredning av kunnskap og erfaringer, og læring på tvers krever en bevisst spredningsstrategi på nasjonalt og regionalt nivå
- Fokus på nyskaping, på å få nye aktører med i arbeidet og koble aktører på nye måter
- Planer for arbeidet med lesing må inkludere planer for videreføring av arbeidet etter 2007

Kobling av ulike aktører, kunnskapsdeling og læring på tvers, fokus på spesielle målgrupper og alternative arenaer for å nå dem vil være sentrale elementer i planlegging av det videre arbeidet med implementering av planen. Evalueringen påpeker at nyskaping er positivt og nødvendig, men også på at nyskaping ikke bør komme på bekostning av det gode gamle. Fortsatt fokus på forankring på alle nivåer i utdanningssystemet og utarbeiding av helhetlige strategier for spredning av kunnskap og erfaring er nødvendig for å nå de overordnede målene i planen, for å sikre høy aktivitet også etter planperioden, og for å oppnå langsiktige resultater.

Delrapportene er publisert på www.utdanningsdirektoratet.no

Status 2005

I dette kapittelet er de 31 tiltakene i *Gi rom for lesing! april 2005* gjengitt uten endring. Etter hvert tiltak følger status som beskriver gjennomføring og utvikling fra april 2005 til mai 2006.

Tiltak for å styrke leseferdighet for lesing hos barn og unge

1. Skolens arbeid med leseopplæring, lesestimulering og bruk av skolebiblioteket

Handling:

A. Skolens plan

Alle skoler bør ha en plan for lesing som inneholder følgende områder:

- Leseopplæring med oppfølging av elevene på alle trinn
- Leserutiner
- Litteraturformidling og lesestimulering
- Systematisk bruk av kartleggingsmaterieil
- Bruk av skolebibliotek

I skolens arbeid er det viktig å ivareta elever med særskilte lese- eller språkvansker. Det er også behov for å ha fokus på gutters forhold til lesing. Elever fra språklige minoriteter skal ivaretas særskilt i den grad de har behov for det. Skolene oppfordres til å se sammenhengen med Den kulturelle skolesekken.

B Utviklingsarbeid og prosjekter

Mer omfattende og nyskapende utviklingsarbeid på områdene under A vil være blant kriteriene for tildeling av prosjektmidler til skoleeiere og skoler. Fylkesmannen har ansvaret for utlysning og tildeling av midlene.

Utøver/ansvarlig: Utdanningsdirektoratet/ fylkesmannen/skoleeier/skoleledere

Tidsramme: 2005-2007

Status:

Fylkesmennene fikk i 2005 og 2006 hvert år til sammen 12 millioner kroner til å fordele på lokale prosjekter på skoler og hos skoleeiere og til regionale tiltak. I tillegg til de gitte innholdskriteriene er det ved tildeling lagt vekt på at prosjektene er ledd i skoleutvikling, forankret hos ledelsen, at skoleeier prioriterer satsingen og at skolene har plan for lesing. Strategien for videre tildeling varierer mellom små tildelinger til mange prosjekter og større tildelinger til færre prosjekter. I 2006 skal arbeidet på systemnivå styrkes for å sikre gode resultater over tid.

I de aller fleste fylkene er det et aktivt samarbeid med Den kulturelle skolesekken. *Gi rom for lesing!* sees mange steder i sammenheng med andre strategier, med kompetanseutvikling i grunnopplæringa og i noen fylker med kvalitetsutvikling i barnehagen. Nettverkssamarbeid innad i fylkene er utbredt. Fylkesbibliotek er de fleste steder nærmeste samarbeidspartner for Fylkesmannen, mens samarbeidet med høgskoler og universitet varierer. 10 fylker har gjennomført egne tiltak som konferanser, nettsted og materieil. Ungdomstrinnet og videregående opplæring er kommet med i større grad enn tidligere, men det meldes om mangel på søknader fra videregående i flere fylker. I 2006 er det er lagt vekt på å få videregående opplæring med i alle fylker.

Det er kommet inn 430 elektroniske rapporter fra lokale prosjekter i 2005 som vil bli oppsummert. Informasjon blir lagt ut på Internett.

2. Eleven som leseforsker

Handling: Igangsette et prosjekt på ungdomstrinnet der elevene utforsker og blir bevisst sin egen lesepraksis. Prosjektet skal gi innsikt i hvilke lesestrategier eleven finner nyttige i sin egen læring og utvikle kunnskap om hvordan man best mulig kan få elevene til å bli mer bevisste på sin egen lesepraksis.

Utøver/ansvarlig: Høgskolen i Hedmark/ungdomsskoler/Utdanningsdirektoratet
Tidsramme: 2004- 2007

Status:

Et 3-årig prosjekt er satt i gang fra skoleåret 2005/2006, foreløpig på to ungdomsskoler, der grupper av elever skal følges gjennom tre år, fra 8. trinn og ut 10. trinn. En tredje skole skal trekkes inn i prosjektet fra 2006. I utviklingsprosjektet får lærerne på de aktuelle skolene veiledning og støtte fra høgskolene for å kunne utvikle sine elever som leseforskere. Prosjektet ledes av en gruppe fra høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Sør-Trøndelag. Resultater skal legges fram i NOLES, på seminarer, konferanser og i rapporter.

3. Leseformidlingsprosjekter nasjonalt og lokalt

Handling: Utdanningsdirektoratet gir støtte til noen utvalgte landsomfattende prosjekter. Det vurderes hvert år hvilke tiltak som skal gis støtte.

For 2005 gis det støtte til **Bok til alle:** 6. og 7. årstrinn (Bokhandlerforeningen) et tiltak i forbindelse med Verdens bokdag. (Se tiltak 22) **Aksjon tXt:** ungdomstrinnet (Foreningen !les), **Leseåret 2005** (Foreningen !les) som omfatter blant annet *NM i poesi-slam:* videregående trinn, *Rein tekst* – tekstkonkurranse: videregående trinn, *Ungdommens kritikerpris* (se tiltak 4), **Nileseren:** ungdomstrinnet (Avis i skolen) og **Den gode forteljinga** – nynorsk litteratur: grunnskolen (Samlaget)

Samarbeidet lokalt og nasjonalt mellom skole, bibliotek og andre deler av kultursektoren innenfor litteratur og litteraturformidling står sentralt i gjennomføringen og utviklingen av slike prosjekter.

Gjennom en rekke nasjonale og lokale prosjekter av ulik art blir det utviklet kunnskap og erfaringer som kan overføres til andre. Det skal legges til rette for å koordinere og videreformidle kunnskaps- og erfaringsgrunnlaget fra disse og andre prosjekter.

Utøver/ansvarlig: Utdanningsdirektoratet/ Foreningen !les/Den norske Bokhandlerforeningen/Avis i skolen/Det norske Samlaget/Lesesenteret/ABM-utvikling/andre aktører
Tidsramme: 2005 – 2007

Status:

- a) **Bok til alle.** Se tiltak 22.
- b) **Aksjon tXt 2005** ble gjennomført med 140 000 deltakere. Tiltaket videreføres i 2006.
- c) **Leseåret 2005** Tiltaket *Rein tekst* hadde 60 000 deltakere
- d) **Nileseren 2005** ble gjennomført på en rekke skoler i Oppland, Agder-fylkene, Oslo, Akershus, Vestfold, Telemark, Buskerud, Hordaland og Rogaland. Ca 5500 elever deltok. Deltakerskolene har gitt tilbakemelding om økt avislesing både hos gutter og jenter etter prosjektperioden. Høsten 2006 vil *Nileseren* avsluttes i Hedmark, Østfold og deler av Nordnorge.
- e) **Den gode forteljinga – fleire bokelskarar** er et formidlingsprosjektet for nynorsk barne- og ungdomslitteratur som Det norske Samlaget gjennomførte på 29 skoler fra fylkene Akershus, Hordaland, Møre og Romsdal, Nordland, Oppland, Oslo, Rogaland, Sogn og

Fjordane, Sør-Trøndelag og Troms. Prosjektet er avsluttet med en idésamling som er publisert på Internett.

4. Ungdommens kritikerpris

Handling: Opprette en pris hvor elever i videregående opplæring leser de samme bøkene som nomineres til Kritikerprisen, og stemmer på sin favoritt. Elever fra flere skoler skal delta i juryeringen. Det satses på at Ungdommens kritikerpris skal deles ut hvert år, og første gang våren 2006.

Utøver/ansvarlig: Foreningen Iles/Norsk kritikerlag/Utdanningsdirektoratet/ Forleggerforeningen/ Utdanningsforbundet

Tidsramme: 2005-2007

Status:

I 2005 deltok vk1-klasser fra Breivika vgs i Tromsø, Nesodden vgs i Akershus, Stavanger katedralskole, Årstad vgs i Bergen, Norges toppidrettsgymnas i Lillehammer og Tiller vgs i Trondheim. Elevene kom fra ulike studieretninger. Juryarbeidet omfattet 8 bøker og leseperioden varte fra november 2005 til februar 2006. Prisen gikk til Roy Jacobsen og ble delt ut for første gang 1. mars 2006. Elevene deltok på felles møte ved oppstart, og i etterkant ble det holdt et forfatterseminar i Oslo hvor elevene møtte de 8 nominerte forfatterne. 41 skoler fra hele landet har søkt om å få delta i 2006-2007.

5. Ibsen-året 2006

Handling: Gi ut en bok om Henrik Ibsen for elever i videregående opplæring i forbindelse med jubileumsåret 2006. Boka skal presentere Ibsen på en ny måte, og trekke inn relevansen til Ibsens verker også for unge mennesker i dag.

Utøver/ansvarlig: Nasjonalkomiteen for Ibsen-satsingen/Utdanningsdirektoratet

Tidsramme: 2006

Status:

En annerledes bok om Ibsen er under produksjon og vil bli sendt til alle elever på videregående trinn 2 høsten 2006. I tillegg skal det sendes klassesett til alle skoler med 10. trinn. Forfatteren Ivo de Figueiredo skriver boka, som gis ut på Aschehoug forlag. Sparebankstiftelsen DnB NOR er kommet med som sentral bidragsyter. Utdanningsdirektoratet gir støtte til distribusjon av bøkene.

6. Ny litteratur inn i klasserommet

Handling: Utgi hefter med forslag til metodisk bruk av bøker. Metoden skal forankres i litterær teori og lese-teori. Heftene skal inneholde litteraturlister. Et hefte til hvert av trinnene 1-4, 5-7, ungdomstrinnet og videregående trinn.

Utøver/ansvarlig: Lesesenteret

Tidsramme: Fortløpende

Status:

Bok i bruk 1.-4. trinn, 5.-7.trinn, 8.-10 trinn og videregående utgis i 2006.

Grunnleggende ferdigheter: Fagbok i bruk, om bruk av faglitteratur for barn på ulike trinn, er under planlegging. *Boktrass: Bok i bruk* i barnehager vil komme 2006-2007.

7. Lesestrategier i videregående opplæring

Handling: Utvikle og produsere materiell for leseopplæring for studieforberevende og yrkesfaglige studieretninger. Materiellet skal være et hjelpemiddel for lærerne i å videreutvikle lesestrategiene til elever i videregående opplæring. Materiellet som utarbeides, skal følges opp med kurs og andre etterutdanningstilbud til lærerne.

Utøver/ansvarlig: Lesesenteret/prosjektskoler/skoleeiere.

Tidsramme: 2005-2007

Status:

Lesesenteret gjennomfører våren 2006 et pilotprosjekt i samarbeid med Årstad videregående skole i Bergen om læringsstrategier i alle fag. Det er meningen å videreføre prosjektet høsten 2006. Rapport vil foreligge høst 2006. Elevenes bruk av lesestrategier før og etter prosjektperioden blir kartlagt. Erfaringer fra pilotprosjektet (gjennomføring, kartleggingsmateriell, kursopplegg, litteratur, resultater m.m.) vil danne grunnlag for eventuell utvikling av nytt materiell.

8. Litteraturformidling som tilbud på kulturskolene

Handling: Kulturskoler i alle fylker har startet opp med å utvikle og prøve ut tilbud om skapende skriving og litteratur. Det gis utviklingsstøtte slik at flere kulturskoler setter i gang utvikling og utprøving av slike eller andre tilbud der litteraturformidling står i fokus. Det skal legges opp til erfaringsdeling og evaluering.

Utøver/ansvarlig: Kulturskolerådet/kulturskolene/Utdanningsdirektoratet

Tidsramme: 2004 - 2007

Status:

Fra 2004 er det satt i kulturskoler over hele landet satt i gang 39 nye prosjekter med *Skapende skriving og litteratur*. Tilbudet følges opp i 2006.

9. Bibliotekstjenester på Internett

Handling: Bidra til at elevene kan søke elektronisk og over Internett i skolenes og folkebibliotekenes kataloger. Utdanningsdirektoratet inngår avtaler på vegne av skolesektoren om salg av systemer til redusert pris til skolene. Arbeidet med å utvikle Norsk digitalt bibliotek, en nettressurs som skal gi alle enkel tilgang til informasjon og referansetjenester, er i gang.

Utøver/ansvarlig: Utdanningsdirektoratet/ABM-utvikling

Tidsramme: Løpende

Status:

Avtalene følges opp. Norsk digitalt bibliotek vil være operativt fra 2007. Felles lånekort i folkebibliotek og tjenesten *Biblioteksvar* er på plass.

Tiltak for å styrke lærernes kompetanse i leseopplæring, litteraturformidling og bruk av skolebiblioteket

10. Tilbud om videre- og etterutdanning for lærere og førskolelærere

Handling:

- Tilby videreutdanning til lærere i alle fag, skolebibliotekarer, skoleledere, SFO-medarbeidere og førskolelærere innenfor leseopplæring, bruk av skolebibliotek og litteraturformidling. Slike tilbud er utviklet innenfor hvert område og som et tverrfaglig område og tilbys av flere høgskoler, også som nettstudium.
- Lesesenteret vil utvikle et etter- og videreutdanningstilbud rettet mot førskolelærere og assistenter i barnehagen. Studiet skal omhandle litteratur, litteraturformidling og språklige aktiviteter i sammenheng med bruk av TRAS-materiellet om tidlig registrering av språkutvikling (se tiltak 19).
- På området språkutvikling og språkvansker hos barn og unge gis det tilbud om kompetanseutvikling for fagpersoner i kommuner og fylkeskommuner, i regi av Bredtvet kompetansesenter (se tiltak 18). Det skal vurderes å utvikle dette til et videreutdanningstilbud i høgskolesektoren.
- Norsk Barnebokinstitutet gjennomfører prosjektet *Teksten i bruk* (2004-2006) som tilbyr lærere i grunnutdanningen kompetanseutvikling i litteraturpedagogisk veiledning og formidling av nyere barne- og ungdomslitteratur. Prosjektet er bygd på erfaring fra prosjektene *Inn i teksten* og *Ungdom inn i teksten* og skal omfatte flere skoler i opptil 10 fylker. Det legges til rette for samarbeid mellom skole- og kultursektoren. Prosjektet støttes av ABM-utvikling som ledd i Den kulturelle skolesekken.

Nettverket for norsk med vekt på lese- og skriveopplæring (NOLES) skal arbeide for å øke antallet høgskoler som gir tilbud på disse områdene, og ta ansvar for å profilere tilbudene overfor skoleeiere og aktuelle studenter. Tilbudene skal gi kompetanse på felt som er vektlagt i Kunnskapsløftet. Det blir gitt særskilte midler til skoleeieren for å gjennomføre planlagte kompetansehevingstiltak i forbindelse med reformen.

Utøver/ansvarlig: Høgskoler og universiteter/NOLES/Nettverket for skolebibliotek/Lesesenteret/Norsk barnebokinstitutet/andre fagmiljøer/Utdanningsdirektoratet
Tidsramme: 2005 – 2007

Status:

- NOLES utviklet i samarbeid med nettverk for skolebibliotek studieplan for *Leseutvikling, litteraturformidling og skolebibliotek*, 15 stp, våren 2004. Studiet er gjennomført og tilbys ved flere høgskoler. HiA utviklet et nettstudium ut fra denne studieplanen som ble tilbudt studieåret 2004/2005. Studentene som tok eksamen våren 2005 gav god respons på innhold, form og gjennomføring av studiet.

Lesesenteret gjennomfører:

- a) *Norsk med vekt på lese- og skriveopplæring for grunnskolens 5.-10. trinn* (30 stp) Desentralisert studium ved UiS
- b) *Leik og læring*, 4 todagers kurs våren 2006 i Bergen, Tromsø, Drammen og Lillehammer. Det vil bli tilbudt høsten 2006 i Arendal og Stavanger.
- c) *Grunnleggende ferdigheter. Fagbok i bruk*, 8 todagers kurs. Tidspunkt og sted er ikke fastlagt.
- d) På området språkutvikling og språkvansker hos barn og unge gis det tilbud om kompetanseutvikling for fagpersoner i kommuner og fylkeskommuner, i regi av Bredtvet kompetansesenter (se tiltak 18).

- *Språk og leseveiledning* (20 stp) deltidsstudie med videreutdanning for lærere starter opp høsten 2006 ved Institutt for spesialpedagogikk, UiO i samarbeid med Bredtvet kompetansesenter.
- Norsk barnebokinstituttts prosjekt *Teksten i bruk* 2004/2005 for lærere og elever på ungdomstrinnet er gjennomført i 5 fylker (Østfold, Buskerud, Rogaland, Møre og Romsdal og Nordland). 10 skoler deltok. *Teksten i bruk* 2005/2006 etter samme modell for mellomtrinnet er i drift i 6 fylker (Østfold, Oslo, Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal og Nordland). Til oppfølging har Norsk kulturråd har gitt Norsk barnebokinstitutt støtte til full finansiering for *Teksten i bruk* 2006/2007 for lærere og elever i videregående skole.

11. Studietilbud informasjonskompetanse

Handling: Tilby studiet *informasjonskompetanse* (30 studiepoeng) for lærere og skolebibliotekarer. Studiet skal gi kompetanse i informasjonshåndtering og veiledning til elever på dette området. Studiet kan kombineres med *Skolebibliotekkunnskap 1* (30 studiepoeng) til en årsenhet i skolebibliotekkunnskap (60 studiepoeng). Det kan også kombineres med *Skolebibliotekkunnskap 1* og *Skolebibliotekkunnskap 2* (Barne- og ungdomslitteratur) til 90 studiepoeng i skolebibliotekkunnskap.

Utøver/Ansvarlig: Høgskolen i Agder

Tidsramme: Fra høsten 2005

Status:

Studiet skal gi kompetanse i den andre leseopplæringen, informasjonshåndtering og bruk av informasjon i læringssituasjoner. Studiet kom ikke i gang høsten 2005 på grunn av for få søkere. Ny studiestart er høsten 2006.

12. Lærerstudenter møter elever i arbeid med lesestimulering og skolebibliotek

Handling: La lærerstudentene i sin utdanning få prøve ut metoder og formidlingsformer som stimulerer elever til lesning og til aktivt bruk av skolebiblioteket. Det er ønskelig å legge til rette for et samarbeid mellom høgskoler, skolebibliotek, forfattere og formidlere. Utprøvingen bør gi studentene erfaring med dette enten gjennom praksis eller i andre prosjektsammenhenger, og studentene bør også få erfaring med evaluering av slike tiltak.

Utøver/ansvarlig: Nettverk for norsk med vekt på lese- og skriveutvikling (NOLES)/ Nettverk for kompetanseutvikling for skolebibliotek/UFD/Utdanningsdirektoratet

Tidsramme: 2005-2007

Status:

I alt seks høgskoler er i gang med å prøve ut hvordan man kan legge til rette for at lærerstudentene skal få erfaring med lesestimulering og skolebibliotek i sin praksis. Utprøvingen vil foregå i løpet av vår- og høstsemesteret 2006.

13. Heve kompetansen hos lærerstudenter i bruk av skolebiblioteket

Handling: Utvikle studieplan for det obligatoriske emnet "Biblioteket i undervisningen" med praktisk bruk av skolebibliotek som innhold. Formidle planen og kompetanse om emnet i høgskolesektoren. Planen skal bidra til kompetanse hos studenter i lærerutdanningen om bruk av skolebiblioteket i grunnopplæringen. Studentenes opplæring knyttes til en eller flere praksisperioder og vil involvere faglærere og partnerskoler. Studieplan gjennomføres som et pilotprosjekt på Høgskolen i Agder våren 2005.

Utøver/ansvarlig: Nettverk for kompetanseutvikling for skolebibliotek

Tidsramme: 2005-2007

Status:

Kurs for det obligatoriske emnet i allmennlærerutdanningen, *Biblioteket i undervisningen*, med praktisk bruk av skolebiblioteket som innhold, er gjennomført som et pilotprosjekt på Høgskolen i Agder, vår 2005, og på Høgskolen i Bergen, høst og vår 2005/2006. Kurset vil foreligge som et webdokument, og være klart for bruk av andre høgskoler fra studiestart 2006.

14. Nasjonale og lokale nettverk for lesing, leselest og skolebibliotek

Handling:

- Høgskolen i Hedmark har ansvaret for å koordinere Nettverket for norsk med vekt på lese- og skriveopplæring (NOLES). Nettverket skal bidra til erfaringsdeling, spredning av informasjon og kompetanse innad i høgskolesektoren på de områdene som planen omfatter.
- Høgskolen i Hedmark har ansvaret for å koordinere samarbeidet med andre relevante nettverk.
- Videreføre nettverket for kompetanseutvikling for skolebibliotek som er etablert som et tiltak i *Gi rom for lesing!* Høgskolene i Agder og i Bergen har ansvaret for koordinering. Nettverket skal gjennomføre strategi for spredning av kompetanse om skolebibliotek i høgskolesektoren og i utdanningssektoren for øvrig.

Nettverksgruppen for *Gi rom for lesing!* skal dele erfaring og spre informasjon om gjennomføring av tiltak lokalt, regionalt og nasjonalt.

Det skal legges til rette for nettverkssamarbeid mellom skoler og kommuner for å dele erfaring og utvikle kompetanse.

Utøver/ansvarlig: Lesesenteret/Høgskolen i Hedmark/Høgskolen i Agder/
Utdanningsdirektoratet/Fylkesmennene/skoleeierne

Tidsramme: 2005-2007

Status:

Nettverket NOLES (Norsk med vekt på lese- og skriveopplæring) koordineres av Høgskolen i Hedmark, Lesesenteret ved Universitetet i Stavanger og Nynorsksenteret ved Høgskolen i Volda. Nettverket samarbeider bl a med Nettverk for skolebibliotek. Nettverket for skolebibliotek koordineres av Høgskolen i Agder og Bergen og av Lesesenteret.

15. Samarbeid mellom skolebibliotek og folke- og fylkesbibliotek

Handling: Stimulere skoler og skoleeiere til å samarbeide med folke- eller fylkesbibliotek for bedre utnyttelse av kommunale ressurser og kompetanse. Viktige områder i samarbeidet er katalogsamarbeid, samlinger av bøker og media, presentasjon og formidling av litteratur, lesefremmende tiltak, informasjonskompetanse og søk etter kilder på Internett. Arbeidet med litteraturformidling kan ses i sammenheng med Den kulturelle skolesekken.

Utøver/ansvarlig: Fylkesmennene/Fylkesbibliotekene/Utdanningsdirektoratet/ABM-utvikling

Tidsramme: -2007

Status:

Rapporter og evalueringen av *Gi rom for lesing!* viser at fylkesbibliotekene og folkebibliotekene er involvert i mange av de lokale prosjektene i *Gi rom for lesing!* (tiltak 1). Det gjelder i første rekke samarbeid om litteraturformidling, kompetanseutvikling og erfaringsdeling. *Leseglederne* (tiltak 21) er delfinansiert av Rogaland fylkesbibliotek, og noen av leseeglederne har selv innledet samarbeid med skolebibliotek og /eller folkebibliotek.

16. Regionale konferanser

Handling: I samarbeid med fylkesmennene arrangere årlige regionale konferanser om leseopplæring, lesestimulering og skolebibliotek. Konferansene skal bidra til å spre ideer, dele erfaring, gi ny kunnskap og inspirasjon. Konferansene skal også bidra til samarbeid og nettverksbygging.

Utøver/ansvarlig: Utdanningsdirektoratet/ fylkesmennene/Lesesenteret
Tidsramme: 2005–2007

Status:

I april-mai 2005 ble det arrangert 4 regionale konferanser, i Førde, Trondheim, Alta og Sandefjord. Over 800 lærere, skolebibliotekarer og ledere deltok på disse konferansene. I forkant av konferansene ble det arrangert møter med representanter for fylkesmennene, bibliotekene, Den kulturelle skolesekken og kulturskolene. I 2006 arrangeres konferansene i april-mai i Kristiansand, Oslo, Hamar, Bodø og Kongsberg og retter seg i hovedsak mot ungdomstrinnet og videregående opplæring. Lesing som grunnleggende ferdighet i alle fag er et hovedtema.

17. Internasjonal skolebibliotekkonferanse i Oslo i 2005

Handling: Gi støtte til en internasjonal konferanse om skolebibliotek og lesing med tema "Literacy for Life: Promoting Reading and Practice of Literacy", et arrangement i forkant av den store IFLA-konferansen (International Federation of Library Associations and Institutions) som skal holdes i Oslo.

Utøver/ansvarlig: Utdanningsdirektoratet/IFLA/Norsk Bibliotekforening/Høgskolen i Oslo/Nettverk for kompetanseutvikling for skolebibliotek
Tidsramme: 2005

Status:

Konferansen ble gjennomført august 2005 ved Høgskolen i Oslo med bred internasjonal representasjon. *Gi rom for lesing!* ble presentert som foredrag, og en engelsk brosjyre om planen ble distribuert på begge konferanser. Foredraget *Norwegian Policy: Empowering School Libraries* ble presentert på hovedkonferansen, og er et av de sju foredragene som ble valgt ut til publikasjonen IFLA Journal, vol 32 (2006), No. 1. I tillegg er foredraget antatt som artikkel i tidsskriftet School Library Worldwide, no 1, 2006.

Tiltak for å øke bevisstheten om lesing

18. Språkutvikling og språkvansker hos barn og unge

Handling:

- Følge opp planen *Språkutvikling og språkvansker hos barn og unge. Forebygging, avdekking og tiltak*. Planen omfatter utvikling og spredning av veilednings- og brosjyremateriell om forebygging, avdekking og tiltak i førskole- og skolealder.
- På området språkutvikling og språkvansker hos barn og unge gis det tilbud om kompetanseutvikling for fagpersoner i kommuner og fylkeskommuner i regi av Bredtvet kompetansesenter. Studietilbudet prøves ut gjennom et pilotprosjekt i Sør-Trøndelag fylke våren 2005.

Utøver/ansvarlig: Bredtvet kompetansesenter/Institutt for spesialpedagogikk/Lesesenteret/Fylkesmennene/andre aktører/Utdanningsdirektoratet

Tidsramme: 2005-2007

Status:

- a) Veiledninger er antatt ferdigstilt våren 2006.
- b) *Språkpakken* ble gjennomført som pilotprosjekt i Sør-Trøndelag våren 2005. Fylkesmannen har i etterkant igangsatt et kompetansehevingsprogram som pågår i 2006 om språkutvikling og språkvansker hos barn og unge i fylket, i samarbeid med prosjektgruppen bak *Språkpakken*. Prosjektet følges opp videre gjennom Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Språkpakken er et kompetansehevingsprogram om språkutvikling og språkvansker for fagpersoner på helsestasjoner og i barnehager, skoler og PPT. Alle fylkesmenn, rådmenn og PP-tjenester har mottatt informasjon om etterutdanningskurset som holdes av sentrale fagfolk fra Bredtvet kompetansesenter, Institutt for Spesialpedagogikk (UiO), Lesesenteret (UiS), Eikelund kompetansesenter og andre aktører. *Språkpakken* består av 5 kursdager over 3 samlinger og gjennomføres regionalt i Tromsø, Møre og Romsdal, Aust-Agder, Bergen, Oslo og Stavanger. Sentrale temaer er forebygging, språkets betydning i lesing og skriving, opplæring i kartleggingsverktøy, dynamisk kartlegging og tiltakstenkning. Tilbudet er meget godt mottatt og påmeldingen til kursene har vært større enn tilbudet av plasser.

19. Boktras - tilgang til variert litteratur i barnehagene

Handling: Gi tilbud til barnehager om et lesestimuleringsopplegg der *TRAS*, et materiell for kartlegging av språkfunksjoner i tidlig alder, kobles sammen med litteraturformidlingstiltaket *Bibliotekfilialer i barnehager*. På denne måten vil bibliotekene formidle litteratur og øke tilgjengeligheten til bøker og annet materiale for foreldre og barn.

Utøver/Ansvarlig: Lesesenteret/ABM-utvikling/folkebibliotek/barnehager

Tidsramme: 2005-2007

Status:

Boktras ble satt i gang i til sammen sju barnehager i Klæbu, Sortland og Drammen kommuner i august 2005. Satsingen skal følges opp og vurderes løpende. Lesesenteret vil gjennomføre en kartlegging av lesekompetanse, vaner og språkmestring i deltakerbarnehagene. Folkebibliotekene i de tre kommunene får støtte fra ABM-utvikling for å etablere bibliotekfilialer i barnehagene.

I mai 2006 holdes arbeidsseminar i alle barnehagene og i september arrangerer ABM-utvikling seminar om Boktras.

20. Stimulere til økt foreldredeltakelse

Handling:

- Utvikle materiell om foreldre som aktive deltakere i barnas leseutvikling. Materiellet er beregnet for lærere og foreldre til elever på mellomtrinnet og ungdomstrinnet og skal fokusere på den innsatsen foreldre kan gjøre for å stimulere språklig bevisstgjøring, leseglede og leseferdighet, og på hvordan skolen kan tilrettelegge for foreldrenes deltakelse.
- Videreføre støtte til prosjektet "Foreldre som faglige veiledere i barns lese- og skriveopplæring" ved Høgskolen i Nesna.

Utøver/ansvarlig: Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG)/Lesesenteret/Høgskolen i Nesna/Utdanningsdirektoratet

Tidsramme: 2005-2007

Status:

- a) Brosjyren *Fortsatt rom for lesing hjemme...* er utgitt på bokmål og nynorsk og sendt til alle foreldre med barn på 5. trinn. Den vil bli sendt på nytt ved skolestart 2006 og 2007.
- b) *Foreldre som faglige veiledere. Bindalsprosjektet* er et samarbeidsprosjekt mellom hjem, skole og skolebibliotek om elevens skriftspråkutvikling. Prosjektet har til hensikt å utvikle et kompetanseprogram som resultat av systematisk samarbeid mellom foreldre, lærere og bibliotek om elevens lese- og skriveutvikling. Sentralt i programmet er foreldres rolle som faglige veiledere, behov for kompetanse og hvordan lærere og bibliotekarere kan bidra i denne sammenheng. Rapport fra prosjektet vil foreligge høst 2006.

21. Leseravner

Handling: Skolere frivillige litteraturformidlere som deltar aktivt på ulike arenaer. Formidlerne skal stimulere til leselyst og leseinteresse og gi litterære smakebiter for å gjøre ny og aktuell litteratur kjent for flere.

Utøver/ansvarlig: Lesesenteret/ABM-utvikling/Foreningen !les/Utdanningsdirektoratet

Tidsramme: 2005-2007

Status:

Pilotprosjektet *Leseglederne* er gjennomført i Rogaland i 2005. Det er et nettverk av interesserte litteraturformidlere som driver oppsøkende formidling. *Leseglederne* er lærere eller førskolelærere som har tatt videreutdanning i norsk ved UiS. De har nær tilknytning til skolen, har interesse for barne- og ungdomslitteratur, kunnskap om leseutvikling, litteraturformidling, lesestimulering og lese- og skriveopplæring. Pilotprosjektet er lagt til Rogaland fylke og omfatter våren 2006 14 aktive lesegledere. Lesesenteret har sendt informasjon til opplæringskontorene i alle kommunene og til FAU. *Leseglederne* er et tilbud i den kulturelle skolesekken i Rogaland. Nettverket vil bli utvidet med tre fylker i 2007.

22. Verdens bokdag

Handling:

- Samarbeide med Den norske Bokhandlerforening og andre om markeringen av Verdens bokdag som nasjonal lese- og bokdag, blant annet ved å involvere skolene i større grad med helt konkrete lesetiltak. Det skal tas sikte på å utvikle tiltak på skolene og for allmennheten for øvrig slik at Verdens bokdag blir en stor markering av boken og av leselyst.

- Videreføre *Bok til alle*, et prosjekt i forbindelse med Verdens bokdag da alle elever på 6. og 7. trinn mottar en boksjekk som kan løses inn i en bok hos bokhandelen. Elevene velger mellom flere bøker som er en spesialutgave av en nyere barne-/ungdomsbok. Synshemmede elever og elever med særskilte lesevaner får tilbud om lydutgave i Daisy-format av flere av titlene. Hørselshemmede elever kan velge en tegnspråkbok. Samiske elever kan velge en samisk bok.

Utøver/ansvarlig: Den norske Bokhandlerforening/ Utdanningsdirektoratet/Verdens bokdag-komiteen

Tidsramme: 2005-2007

Status:

Bok til alle ble gjennomført i 2005 på Verdens bokdag 22. april. Elevene kunne velge mellom fem ulike bøker. Tilbudet inkluderte lydversjon av bøkene og samisk bok. Tambartun kompetansesenter laget punktskriftversjon av noen av bøkene og sendte dem til elever de hadde hatt kontakt med i tillegg fikk hørselshemmede elever mulighet til å velge en tegnspråkbok. I 2005 ble 145 000 bøker fordelt på 4 titler distribuert til elevene under aksjonen. I 2006 ble 150 000 bøker fordelt på 5 titler distribuert. I tillegg ble lydbøker, tegnspråkbøker og samiske bøker tildelt elever som ønsket å benytte dette tilbudet. Etter innspill fra elever fra Marienlyst skole skrev forfatteren Tond Brønne boka *Vi bare gjør det*, til bokvalget i 2006. I 2006 har mer enn 450 bokhandler deltatt. Pressekonferansen 24.4 ble holdt i Bruns bokhandel i Trondheim med statsråd Øystein Djupedal og elever fra Saupstad skole.

23. Styrke kommunikasjonen om lesing og leselyst

Handling:

- Arrangere årlige konferanser for erfaringsdeling og kompetanseheving, og for å spre informasjon (se tiltak 16 og 24).
- Følge opp emneområdet om lesing på Skolenettet – skolenettet.no/lesing – og markedsføre det aktivt.
- Samordne ulike nettstedet som har til formål å veilede barn, unge, formidlere, foreldre og lærere om nyere litteratur for barn og ungdom.
- Gi ut årlig informasjonsbrosjyre til lærere om *Gi rom for lesing!*
- Gi ut hefte til elever om lesing

Utøver/ansvarlig: Utdanningsdirektoratet/Lesesenteret/ABM-utvikling

Tidsramme: 2005-2007

Status:

- Skolenettet.no/lesing ble opprettet i mars 2005 og deretter fulgt opp og videreutviklet. Nettstedet er en viktig ressurs for spredning av oppdatert informasjon om *Gi rom for lesing!* og om lesing. Det blir godt brukt, og mange skoler, bibliotek og andre offentlige institusjoner har lenket opp til nettsiden.
- Skolenettet.no/skolebibliotek ble revidert og relansert på det nye skolenettet i 2005.
- Det er opprettet en uformell ressursgruppe for nettstedet om lesing og barne- og ungdomslitteratur som møtes 2 ganger i året for gjensidig informasjon og profilering. Til Verdens bokdag 2005 ble det opprettet en nettside som samler viktige aktører. Ressursgruppen har samarbeidet om utgivelsen av brosjyren *Gi rom for lesing – på nettet! Bruk av Internett i arbeidet med litteraturformidling og lesestimulering*. Brosjyren ble sendt til alle grunnskoler i februar 2006.
- Aktivitetskalender for 2006 ble sendt til alle skoler i februar 2006
- Elevheftet om lesing *Gi rom for lesing – Til eleven* ble sendt til alle elever på 6. trinn

24. Nasjonal konferanse om lesing

Handling: Arrangere årlig nasjonal konferanse for lærere, skolebibliotekarer og skoleledere om aktuelle tema innenfor lesing, språkstimulering og litteraturformidling. Konferansen skal inneholde ny kunnskap, erfaringsdeling, informasjon om *Gi rom for lesing!* og evalueringen av planen. Den første konferansen fant sted i Trondheim i 2004.

Utøver/ansvarlig: Utdanningsdirektoratet/Lesesenteret/fylkesmennene

Tidsramme: 2005-2007

Status:

Lesesenteret avholdt konferansen 18.-19. oktober 2005 i Stavanger. Konferansen i 2006 finner sted 12.-13. september. Tittelen på konferansen er: *Lesing - fra læreplan til elevens læring*.

Tiltak for kvalitetssikring

25. Perlejakten

Handling: Utvikle et arbeidsredskap for planlegging og vurdering av leseprosjekt for alle som arbeider med dette, i eller utenfor skolen. I Perlejakten fremheves et sett med kjennetegn, indikatorer, for gode leseprosjekt i klasserommet. Perlejakten skal publiseres i Lesesenterets nye skriftserie, presenteres på de regionale konferansene våren 2005 og være tilgjengelig på Internett.

Utøver/ansvarlig: Lesesenteret

Tidsramme: 2005

Status:

Heftet *Perlejakten* ble utgitt av Lesesenteret i april 2005, og presentert og delt ut på de regionale konferansene i april/mai. Heftet sendes barneskolene ved skolestart 2006.

26. Landsomfattende skolebibliotekundersøkelse

Handling: Gjennomføre en større landsomfattende kartlegging av skolebibliotek i grunnskole og videregående opplæring. Undersøkelsen gjøres i samarbeid med ABM-utvikling.

Utøver/Ansvarlig: Utdanningsdirektoratet/forskningsinstans

Tidsramme: 2006-2007

Status:

Møreforskning Volda har fått oppdraget med å gjennomføre en kartlegging av skolebibliotek i grunnskole og videregående opplæring som omfatter kompetanse i bruk av skolebibliotek og hvordan skolebiblioteket brukes av elever og lærere. Møreforskning skal gjennomføre en representativ breddeundersøkelse og en dybdestudie av et utvalg skolebibliotek. Eksempler på skolebibliotek som læringsarena og sentrale utfordringer skal beskrives i forhold til problemstillingene som skal belyses:

- Bruk av skolebibliotek
- Bibliotekets rolle
- Kompetanse i bruk av skolebibliotek
- Læreplanenes betydning

Resultatene skal kunne danne grunnlag for tiltak og aktiviteter både nasjonalt og lokalt. Delrapport vil foreligge i november 2006 og sluttrapport i februar 2007.

27. PISA og PIRLS – deltakelse

Handling: Delta i PIRLS 2006 og i PISA fase 3.

Utøver/ansvarlig: Lesesenteret/ILS/Utdanningsdirektoratet

Tidsramme: 2006-2007

Status:

PISA 2006 gjennomføres i skolene våren 2006. I fase 3 av PISA er naturfag fokusområde. Instutt for ILS Universitetet i Oslo har ansvaret for den norske gjennomføringen. PIRLS 2006 gjennomføres våren 2006 på 4. og 5. trinn. Lesesenteret og UIS har ansvaret for den norske gjennomføringen.

28. Videreføre kartlegging av leseferdighet

Handling: Videreføre kartlegging av leseferdighet på 2. årstrinn og gjennomføre en nasjonal oppfølgingsundersøkelse. Videreutvikle kartleggingsmateriell i leseferdighet for minoritetsspråklige elever på flere språk.

Utøver/ansvarlig: Utdanningsdirektoratet/Lesesenteret/NAFO

Tidsramme: 2005-2007

Status:

a) Kartlegging av leseferdighet på 2. årstrinn og nasjonal oppfølgingsundersøkelse ble gjennomført våren 2005. Resultatene bekreftet den positive trenden etter 2000. Andel gutter med "alt rett" er større enn i 2004. Men resultatene for andel elever "på/under bekymringsgrensene" har endret seg lite både blant gutter og jenter. Sannsynligvis har økt fokus på lesing lokalt og nasjonalt bidratt til å snu utviklingen i riktig retning. Eksempler er skole- og kommunebaserte planer for leseopplæringen der kompetanseutvikling og systematisk kartlegging av ferdigheter er viktige virkemidler. I følge forskningsmiljøer har *Gi rom for lesing!* satt arbeidet med lesing på dagsordenen både på nasjonalt og lokalt nivå og har virket som en ekstra pådriver i arbeidet med leseopplæringen på skoler og i kommuner. Tilbakemeldinger tyder også på at fokuset på alvorlig svikt i grunnleggende ferdigheter etter innføring av L 97, har ført til at leseopplæringen i dag hovedsakelig starter på 1. årstrinn. Ved innføring av *Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2006* vil fortsatt fokus på variasjon i metode og nye tiltak i leseopplæringen være en utfordring.

b) NAFO har utviklet kartleggingsprøver på 2. og 3. trinn på 7 språk: albansk, somali, tyrkisk, urdu, vietnamesisk, spansk og arabisk. Prøver på kurdisk (sorani) og persisk (farsi) ble prøvd ut våren 2005. En felles prøve for 4. og 5. trinn er foreløpig gitt ut for tyrkisk, mens albansk og somali ble prøvd ut våren 2005. Læreveiledningene er tospråklige, og fasiter er utarbeidet både på norsk og morsmålet. Tiltaket er en oppfølging av strategiplanen *Likeverdig utdanning i praksis*.

29. Forskning på forskjeller mellom gutter og jenters lesing

Handling: Igangsette klasseromforskning med fokus på gutter og jenters bruk av lese- og læringsstrategier og på lesefremmende opplæringssituasjoner, for å få kunnskap om forskjeller mellom klasser med gode resultater og mange gode lesere og klasser med svakere resultater og flere svake lesere.

Utøver/ansvarlig: Lesesenteret

Tidsramme: 2005-2007

Status:

Framtidsverksted om gutter og lesing er et prosjekt der gutter kommer til orde gjennom et framtidsverksted. Gutter skal utarbeide handlingsplaner for hvordan vi kan endre vilkårene for

gutter og lesing. 6. september 2006 samles trettiseks 15-årige gutter fra ungdomsskoler i hele landet i Stavanger for å utarbeide gutters egen plan for lesing. Resultatene fra seminaret skal presenteres på den nasjonale konferansen 12.-13. september.

Lesesenteret har ikke satt i gang noe eget klasseromsforskningsprosjekt om gutters og jenters lesing fordi temaet alt er aktuelt i forbindelse med andre prosjekt som Lesesenteret er inne i. Det dreier seg om samarbeidsprosjekt med kommuner og enkeltskoler og som et viktig tema i de nasjonale og internasjonale leseundersøkelsene som Lesesenteret er ansvarlig for.

Utdanningsdirektoratet vil vurdere nærmere behovet for å igangsette klasseromsforskning slik det er beskrevet i tiltaket.

30. Undersøke elevenes holdning til lesing og hvordan lesetiltak påvirker holdningene

Handling: Iverksette et prosjekt i grunnskolen for å finne ut mer om elevenes holdninger til lesing, og hvordan ulike lesetiltak og bruk av skolebiblioteket påvirker disse holdningene. Prosjektet skal omfatte flere skoler og omfatte lesing og skriving i alle fag. Prosjektet kan ses i sammenheng med tiltak 2, "Eleven som leseforsker". Informasjon fra prosjektet skal spres blant annet gjennom materiell for lærere.

Utøver/ansvarlig: Høgskolen i Hedmark/Utdanningsdirektoratet
Tidsramme: 2005-2007

Status:

Prosjektet er satt i gang fra skoleåret 2005/2006. Elevenes holdninger til lesing undersøkes på tre skoler: en skole på 3. og 4. trinn, en skole på 7. trinn og en skole på 10. trinn. Skolene vil bli fulgt gjennom tre år, t.o.m. skoleåret 2007 – 2008. Viktigste informasjonskilder er intervju med lærere, elever og skolebibliotekarer, og observasjon. Prosjektet ledes av en gruppe fra høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Sør-Trøndelag. Resultater skal legges fram i nettverket NOLES, på seminarer, konferanser og i rapporter.

31. Evaluering av *Gi rom for lesing!*

Handling: SINTEF Teknologi og samfunn IFIM har i samarbeid med NTNU/VIL fått i oppdrag å foreta en evaluering av tiltaksplanen *Gi rom for lesing!* Evalueringen skal være kvantitativ og kvalitativ. Alle områder i planen og sentrale aktører skal ha oppmerksomhet. Tre delrapporter skal leveres underveis, og sluttrapporten skal presenteres innen 1. mars 2008. Resultater skal formidles underveis på konferanser og Internett.

Utøver/Ansvarlig: SINTEF IFIM/NTNU-VIL/Utdanningsdirektoratet
Tidsramme: 2005 – 2008

Status:

Første delrapport fra evalueringen kom 1. juni 2005: *Ett ord sier mer enn tusen bilder*. Rapporten presenterer ikke resultater, men gir et bilde av planens historie og profil, og drøfter sentrale problemstillinger. Andre delrapport *Leselyst; Helt uten smak av tran?* kom i april 2006. (Se kort sammendrag i kapittelet: Evaluering av *Gi rom for lesing!*)

Oppsummering

Tiltak	Status	Hovedansvar for iverksetting
1 Skolens arbeid ...	Videreføres*	Fylkesmannen
2 Eleven som leseforsker	Videreføres*	NOLES
3 Leseformidlingsprosjekter ...	A - b videreføres*, c-d avsluttes 2006*	Diverse aktører
4 Ungdommens kritikerpris	Videreføres*	Foreningen Iles
5 Ibsen-året 2006	Avsluttes 2006*	Ibsen-året
6 Ny litteratur	Videreføres	Lesesenteret
7 Lesestrategier i videregående ...	Videreføres 2006	Lesesenteret
8 Litteraturformidling som tilbud i ...	Videreføres*	Norsk kulturskoleråd
9 Bibliotek tjenester...	Videreføres	Utdanningsdir., ABM-utvikling
10 Tilbud om videreutdanning	Videreføres*	NOLES
11 Studietilbud informasjons...	Igangsettes 2006*	Høgskolen i Agder
12 Lærerstudenter møter elever ...	Videreføres*	NOLES
13 Heve kompetansen hos ...	Avsluttes 2006*	Nettverk - skolebibliotek
14 Nasjonale og lokale nettverk	Videreføres*	Utdanningsdirektoratet
15 Samarbeid mellom skole- og ...	Inn i andre tiltak	Fylkesmannen, lokale aktører
16 Regionale konferanser	Videreføres*	Fylkesmannen, Utdanningsdir.
17 Internasjonal skolebibliotek...	Avsluttet*	Utdanningsdirektoratet
18 Språkutvikling og språk..	Videreføres*	Bredtvet kompetansesenter
19 Boktras - tilgang til variert ...	Videreføres	Lesesenteret
20 Stimulere til økt foreldre...	Videreføres*	FUG, Lesesenteret, Høgskolen-Nesna
21 Leseravner	Videreføres	Lesesenteret
22 Verdens bokdag	Videreføres*	Bokhandlerforeningen
23 Styrke kommunikasjon om ...	Videreføres*	Utdanningsdirektoratet
24 Nasjonal konferanse om les...	Videreføres	Lesesenteret
25 Perlejakten	Avsluttet	Lesesenteret
26 Landsomfattende skolebib...	Videreføres*	Møreforskning
27 PISA og PIRLS deltakelse	Igangsettes 2006*	Lesesenteret/ILS
28 Videreføre kartlegging av lese...	Videreføres*	Lesesenteret
29 Forsking på forskjeller ...	Endret	Lesesenteret
30 Undersøke elevenes holdninger ..	Videreføres*	Hi Hedmark
31 Evaluering av Gi rom for ...	Videreføres*	SINTEF IFIM

* Tiltaket er/blir gjennomført med økonomisk støtte fra Utdanningsdirektoratet

Kolstadgata 1
Postboks 2924 Tøyen
0608 OSLO
Telefon 23 30 12 00
Telefaks 23 30 12 99
www.utdanningsdirektoratet.no